

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

PROEKOLOGICZNE ASPEKTY DZIAŁALNOŚCI KRAJOWEGO OŚRODKA WSPARCIA ROLNICTWA

**Jerzy Borcz – Dyrektor
Oddziału Terenowego KOWR w Rzeszowie**

16 wrzesień 2023 r.

Działania Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa wspierające ekologię i ochronę środowiska.

- Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa – stanowią warsztat pracy dla gospodarstw rodzinnych i gospodarstw ekologicznych.
- Nieruchomości ZWRSP przeznaczane są w pierwszej kolejności do dzierżawy lub sprzedaży na rzecz miejscowych rolników w celu powiększania gospodarstw rodzinnych, w których prowadzona jest zrównoważona produkcja rolnicza, z poszanowaniem ochrony środowiska i ekologii.
- Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości Zasobu na cele ekologiczne, edukacyjno- przyrodnicze i ochrony środowiska.
- Bezzwrotna pomoc finansowa na inwestycje infrastrukturalne pozytywnie oddziałujące na ochronę środowiska i ekologię oraz służące mieszkańcom obszarów wiejskich.
- Promocja gospodarstw ekologicznych
- Zielona energia.
- Wspieranie pszczelarstwa dla potrzeb rolnictwa ekologicznego.

Rys historyczny o Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE	
Wyszczególnienia (wybrane aspekty)	Pow. w ha
Powierzchnia przejęta do Ewidencji Zasobu od początku działalności do 31-08-2023r.	152 494
<i>Trwałe rozdysponowanie , w tym;</i>	<i>127 012</i>
Sprzedaż - powierzchnia ogółem	103 495
Nieodpłatne przekazanie gminom na: ogólnodostępne cele publiczne, na inwestycje infrastrukturalne ujęcia wody, oczyszczalnie, kanalizacje, itp.. dot. ochrony środowiska i ekologiczne. <i>Szacunkowa wartość przekazanych nieruchomości z ZWRSP od kilku tys. zł/ar - na obszarach wsi i kilkunastu tys. zł/1ar - na terenach miast.</i>	1 597
Stan Zasobu	25 482
Przekazanie Lasom Państwowym	10 960
Przekazanie Parkom Narodowym	4 291
Pozostałe trwałe rozdysponowanie	6 670
Aktualnie pozostaje w Zasobie, w tym:	25 482
Dzierżawa	16 459
Zarząd, trwały zarząd	1 657
Grunty pozostające do rozdysponowania, w tym drobne działki nadające się na ekologię	4 821

Aktualny stan zagospodarowania ZWRSP KOWR OT Rzeszów - wg stanu na 30.08.2023r.

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	25 482,00
w tym:	
Grunty Dzierżawione	16 459,00
Zarząd, trwały zarząd	1 657,00
Trwały zarząd jednostkom ochrony przyrody	88,00
Grunty do rozdysponowania	4 824,00

Aktualna struktura zagospodarowania dzierżaw ZWRSP OT Rzeszów - wg stanu na 30.08.2023 r.

Przedział Powierzchniowy	Powierzchnia w ha	Ilość umów dzierżaw szt.
do 1 ha	608	1 328
1-2 ha	472	338
2-5 ha	865	283
5-10 ha	1 259	174
10-20 ha	2 096	154
20-50 ha	2 475	79
50-100 ha	2 789	39
100-300 ha	4 975	28
300-500 ha	395	1
>500 ha	524	1
Ogółem	16 458	2 425

Rolnictwo ekologiczne na gruntach Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

- Ekologiczny system produkcji rolniczej i leśnej przyczyniają się do ochrony środowiska naturalnego. Ochrona środowiska naturalnego sprzyja rozwojowi ekologicznej produkcji rolniczej i leśnej.
- Działania KOWR - sprzyjają ochronie środowiska i rozwojowi rolnictwa ekologicznego na Podkarpaciu – w pierwszej kolejności polegają na wydzierżawianiu lub sprzedaży nieruchomości rolnych na rzecz miejscowych rolników indywidualnych z przeznaczeniem na powiększanie gospodarstw rodzinnych.
- W podkarpackich gospodarstwach (**średnia pow. 5,10ha**). - produkcja rolnicza prowadzona jest w sposób łączący najkorzystniejsze warunki środowiskowe, ochronę zasobów naturalnych oraz dobre praktyki rolnicze o wysokim stopniu różnorodności biologicznej i wysokich standardach dotyczących dobrostanu zwierząt.
- Wprawdzie większość gospodarstw nie posiada certyfikatu, ale dostarcza zdrową żywność na potrzeby własne i lokalny rynek, na targowiskach i bazarkach.

Zasilenie gruntami Zasobu Parków Narodowych (Bieszczadzkiego i Magurskiego), Lasów Państwowych, parków krajobrazowych i szkół rolniczych na ekologię i ochronę przyrody, edukację rolniczą.

wg stanu na 30.08.2023 r.

- Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości ZWRSP na cele ochrony środowiska i ekologii – Parkom Narodowym, Lasom Państwowym, Parkom Krajobrazowym w woj. podkarpackim

KOD	TYTUŁ i podstawa prawna	POWIERZCHNIA GRUNTÓW PRZEKAZANYCH w ha	Szacunkowa wartość wg cen GUS 36 966 zł/ha
119	Nieodpłatne przekazanie Lasom Państwowym w drodze umowy - art. 24 ust. 4a Ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa z 19-10-1991r.	7 851	290 220 066
122	Nieodpłatne przekazanie Lasom Państwowym w drodze decyzji administracyjnej - art. 24 ust. 4 Ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa z 19-10-1991 r.	3 108	114 890 328
130	Nieodpłatne przekazanie w zarząd parkom narodowym w związku z utworzeniem parku lub zmianą jego granic - art. 14 ust.7 pkt 4 i ust.10 Ustawa z 16-10-1991 o ochronie przyrody (przepis uchylony)	4 290	158 584 140
250	Przekazanie w zarząd jednostkom ochrony przyrody określonym w ustawie o ochronie przyrody - Parki Krajobrazowe woj. podkarpackiego. - art. 34 ust. 1 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa z 19-10-1991r.	82	3 031 212
	Przekazanie w zarząd Szkołom Rolniczym - na wyposażenie szkół dla Starostw byłego organu nadzorującego oraz na podstawie art. 34 ust. 1 Ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa z 19-10-1991r. W woj. podkarpackim działają 4 szkoły pod patronatem MRiR w tj. : Oleszycach, Nowosielcach, Rzemieniu, Brzostku. Od 2024r będzie też Szkoła Rolnicza w Radymnie.	ZS Oleszyce – 37,40 ha, ZS Nowosielce – 56 ha ZS Rzemień – 78 ha Ponadto KOWR zarezerwował ok 10 ha gruntów do przekazania na rzecz ZS w Radymnie, która przejdzie pod MRiRW.	
Suma ha		15 332	366 762 712

Przeznaczanie gruntów Zasobu na cele ekologiczne, edukacyjno- przyrodnicze i ochrony środowiska.

Nieodpłatne udostępnianie gruntów ZWRSP na tworzenie ogólnodostępnych dla mieszkańców:

1. Parków narodowych oraz przeznaczanie nieruchomości ZWRSP na powiększanie stref ochronnych tych parków. (Magurski Park Narodowy, Bieszczadzki Park Narodowy)
2. Lasów Państwowych .
3. Parków botanicznych i etnograficznych (Bolestraszyce , Cisowa).
4. Rezerwatów przyrody (np.: szachownica kostkowana w Krównikach i Stubnie),
5. Parków pałacowych, dworskich i zdrojowych (ZPP Sieniawa, Bykowce, Medyka, Horyniec-Zdrój i inne).
6. Parków gminnych lub miejskich, obiektów sportowych i ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych.

Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości na cele publiczne, w tym: ekologiczne i ochrony środowiska

Za zgodą ministra właściwego do spraw rozwoju wsi, nieruchomości wchodzące w skład Zasobu - Krajowy Ośrodek może, w drodze umowy, nieodpłatnie przekazać na własność:

1) jednostce samorządu terytorialnego na cele związane z:

- a) realizacją inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych
- b) realizacją miejscowego planu odbudowy, poprzez odbudowę remontów i rozbiórek obiektów budowlanych zniszczonych lub uszkodzonych w wyniku działania żywiołu
- c) na cele związane z realizacją inwestycji infrastrukturalnych służących wykonywaniu zadań realizowanych przez te jednostki – ujętych w planach zagospodarowania przestrzennego, studium /Planach Ogólnych Gminy lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania celu publicznego.

2) Grunty Zasobu zabudowane obiektami infrastruktury technicznej towarzyszącej budynkom mieszkalnym wraz z innym mieniem niezbędnym do korzystania z tej infrastruktury Krajowy Ośrodek może przekazać, w drodze umowy, nieodpłatnie na własność gminie albo spółdzielni utworzonej przez nabywców lokali z Zasobu w celu administrowania budynkami, w których znajdują się te lokale.

Bezzwrotna pomoc finansowa na inwestycje proekologiczne - udzielana przez KOWR dla mieszkańców wsi.

Podstawy prawne finansowania inwestycji proekologicznych dla mieszkańców obszarów wiejskich:

- art. 24 ust 10 - ustawy z dnia 19-10-1991r o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu państwa (Dz.U 2022 poz. 2329 z późn zm.) - Środki finansowe uzyskane z gospodarowania mieniem Zasobu, Krajowy Ośrodek może przeznaczać na wsparcie przedsięwzięć mających na celu:

1) rozwój obszarów wiejskich;

- 2) działania związane z racjonalnym zagospodarowaniem mienia Zasobu;
- 3) ochronę obiektów zabytkowych Zasobu;
- 4) rozwój podmiotów gospodarujących z wykorzystaniem mienia Zasobu;
- 5) upowszechnianie postępu biologicznego w rolnictwie w zakresie hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich, **w tym na działania promocyjne**, informacyjne oraz edukacyjne.

Bezzwrotna pomoc finansowa na inwestycje proekologiczne udzielana przez KOWR dla środowisk popegeerowskich.

Bezzwrotna pomoc finansowa, jest wsparciem udzielanym przez KOWR dla Gmin lub spółdzielni mieszkaniowych założonych przez nabywców mieszkań z ZWRSP w formie bezzwrotnej pomocy finansowej i może dotyczyć między innymi działań proekologicznych i ochrony środowiska, tj:

- 1) budowy, remontu oraz przebudowy budynków i lokali, obiektów infrastruktury technicznej oraz innego majątku, przekazanych na podstawie art. 43 ust. 2 i art. 44, bez uprzedniego doprowadzenia ich do należytego stanu technicznego.
- 2) budowy, remontu oraz przebudowy urządzeń, obiektów i sieci: energetycznych, wodnokanalizacyjnych, ciepłowniczych oraz telekomunikacyjnych, przekazanych na podstawie ust. 6, bez uprzedniego doprowadzenia ich do należytego stanu technicznego;
- 3) przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych, sportowych i turystycznych oraz działalności z zakresu kultury fizycznej i zdrowia publicznego na obszarach wiejskich;
- 4) wsparcia działalności podmiotów realizujących zadania w obszarze umacniania i doskonalenia hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich, ochrony środowiska, a także zapobiegania pożarom, klęskom żywiołowym i innym miejscowym zagrożeniom na obszarach wiejskich.

Bezzwrotna pomoc finansowa na inwestycje proekologiczne - udzielana przez KOWR dla mieszkańców wsi z gmin po PGR.

BEZZWROTNA POMOC FINANSOWA

Rok	Wartość	ANR	KOWR	Uwagi
2003	4 196 902,32	4 196 902,32		
2004	1 953 603,02	1 953 603,02		
2005	3 018 763,77	3 018 763,77		
2006	1 177 882,58	1 177 882,58		
2007	2 461 785,14	2 461 785,14		
2008	2 273 922,56	2 273 922,56		
2009	1 388 565,03	1 388 565,03		
2010	2 482 457,63	2 482 457,63		
2011	1 775 565,53	1 775 565,53		
2012	3 450 662,39	3 450 662,39		
2013	1 029 692,87	1 029 692,87		
2014	3 998 364,32	3 998 364,32		
2015	2 709 120,23	2 709 120,23		
2016	2 531 291,90	2 531 291,90		
2017	1 552 414,20	3 800,00	1 548 614,20	
2018	1 176 458,18		1 176 458,18	
2019	380 901,68		380 901,68	
2020	1 107 271,39		1 107 271,39	
2021	227 056,09		227 056,09	
2022	2 107 041,97		2 107 041,97	
2023	2 995 860,81		2 995 860,81	Umowy w toku - niezakończone.
RAZEM	43 995 583,61	34 452 379,29	9 543 204,32	

KOWR, a Odnawialne Źródła Energii

Na przestrzeni ostatnich lat większość krajów europejskich, w tym Polska, przechodzi transformację energetyczną, która polega na stopniowym zwiększaniu wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. W transformacji tej szczególne znaczenie ma rolnictwo, ponieważ to właśnie obszary wiejskie dysponują ogromnym potencjałem do rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, posiadający ustawowe zadania w zakresie wspierania rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności w rolnictwie, od kilku lat realizuje działania promujące OZE na obszarach wiejskich.

Zgodnie z art. 23 oraz art. 24 ust. oraz art. 34 ustawy z dnia 20 lutego 2015r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2022 r. poz. 1378, z późn. zm.) działalność gospodarcza w zakresie wytwarzania:

- biogazu rolniczego,
- energii elektrycznej z biogazu rolniczego,
- biopłynów lub energii elektrycznej wyłącznie z biopłynów ,

wymaga wpisu do Rejestru Wytwórców Biogazu Rolniczego prowadzonego przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR).

O wpis do rejestru wytwórców biogazu rolniczego i biopłynów może ubiegać się przedsiębiorca, który spełnia następujące warunki:

1. posiada dokument potwierdzający tytuł prawny do obiektów budowlanych, w których będzie wykonywana działalność gospodarcza,
2. dysponuje odpowiednimi obiektami i instalacjami,

Wytwórcy biogazu rolniczego lub biopłynów są zobowiązani do przekazywania Dyrektorowi Generalnemu KOWR **Sprawozdań kwartalnych wytwórcy biogazu rolniczego lub biopłynów.**

Według stanu na 14 marca 2023 r. do rejestru wytwórców biogazu rolniczego wpisanych jest 146 instalacji należących do 122 podmiotów (w województwie podkarpackim funkcjonuje 6 biogazowni należących do 5 podmiotów).

Promocja gospodarstw ekologicznych

W Polsce według stanu na 31.12.2022r. mamy zarejestrowanych 22.882 producentów ekologicznych w tym na Podkarpaciu 943 producentów.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa promuje gospodarstwa ekologiczne, na terenach swojej działalności. **Jednym z wzorowo prowadzonych gospodarstw ekologicznych w naszym województwie jest Ekologiczne Gospodarstwo Bio-Gumienny w Dębowcu k. Jasła obejmujące swoją powierzchnią ponad 34 ha.** Państwo Gumienny zajmują się uprawą prastarych odmian zbóż: płaskurki, samopszy i orkisz, uprawiają także żyto, owies, proso, grykę, jęczmień oraz rośliny oleiste na nasiona.

Cała produkcja prowadzona jest starymi tradycyjnymi metodami. Stosowane jest tylko nawożenie naturalne, nie używa się żadnych sztucznych środków, nawet jeśli są dopuszczone do produkcji ekologicznej.

Promocja gospodarstw ekologicznych

Na uwagę zasługuje fakt, że wszystkie produkty przetwarzane są bezpośrednio w gospodarstwie. Prastare odmiany zbóż przetwarzają się na mąki, makarony, kasze i płatki zbożowe, a z nasion roślin oleistych tłoczony jest olej

Państwo Gumienny bardzo dużą wagę przywiązują do zdrowego odżywiania, uprawiają własne warzywa i owoce, utrzymują kozy na mleko i sery zajmują się również wypiekiem chleba. Swoją bogatą wiedzą z zakresu uprawy prastarych odmian, przetwórstwa i zdrowego odżywiania chętnie dzielą się z innymi na warsztatach szkoleniowych, seminariach, dyskusjach itp.

W 2023 roku Gospodarstwo Państwa Gumienny zostało zgłoszone przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w Rzeszowie i zostało Laureatem XXIX edycji Konkursu Rolnik-Farmer Roku w kategorii Gospodarstwa ekologiczne – produkcja roślinna.

Wspieranie pszczelarstwa przez KOWR dla potrzeb rolnictwa ekologicznego

W 2022 roku zakończyła się realizacja „Krajowego Programu Wsparcia Pszczelarstwa w Polsce na lata 2020–2022”. Był to szósty zatwierdzony przez KE program dotyczący rynku produktów pszczelich.

Środki przeznaczone były na :

- pomoc techniczną skierowaną do pszczelarzy i organizacji pszczelarzy (44% budżetu),
- zwalczanie inwazji pasożytów i chorób pszczół, w szczególności warrozy (33% budżetu),
- racjonalizacja sezonowego przenoszenia uli (4% budżetu),
- środki mające na celu wsparcie zasiedlania uli (18% budżetu),
- jakości produktów, aby skuteczniej pozycjonować produkty polskie na rynku (1% budżetu).

Wspieranie pszczelarstwa przez KOWR dla potrzeb rolnictwa ekologicznego

W sezonie 2021/2022 do KOWR zostało złożonych 434 wniosków o refundację. **Na konta uprawnionych podmiotów wpłynęło 42,3 mln zł**, co stanowi najwyższą wydatkowaną kwotę w historii programu.

Od wejścia Polski do UE w 2004 roku do końca 2021 r. zrealizowano 5,7 tys. umów/projektów, w ramach których wydatkowano 391 mln zł.

Od 2023 roku pszczelarze mogą ubiegać się o wsparcie finansowe na podstawie dokumentu zatwierdzonego w sierpniu 2022 r. przez Komisję Europejską – Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 oraz stosownych ustaw. **Jednocześnie ważnym dla branży pszczelarskiej jest fakt, iż w kolejnej perspektywie, zgodnie z zapowiedziami, program wsparcia będzie realizowany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.**

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

Dziękuję za uwagę

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa Oddział terenowy w Rzeszowie,
ul Asnyka 7, Tel. **17 85 37 800**